

Publication
de l'Administration des Mines

Publikatie
van de Administratie der Mijnen

Editions - Abonnements
Publicité

Uitgeverij - Abonnementen
Advertenties

Direction - Rédaction
Administration des Mines
B - 1040 Bruxelles, rue De Mot, 30

Directie - Redactie
Administratie van het Mijnwezen
Tel : 02/233.66.69
233.61.11.

Les articles publiés dans cette revue
n'engagent que la responsabilité de
leurs auteurs et paraissent dans la
langue choisie par ces derniers.

De artikels gepubliceerd in dit tijdschrift
verschijnen onder de verantwoordelijkheid van
hun auteurs en in de door hen gekozen taal.

Reproduction, adaptation et traduction
autorisées en citant le titre de la
Revue, la date et l'auteur.

Reproductie, bewerking en vertaling toegelaten
met aanhaling van het Tijdschrift, de datum en
de auteur.

SOMMAIRE

INHOUD

Troisième trimestre 1990

Derde trimester 1990

L. RZONZEF : L'activité des services de l'Administration des Mines en 1989 Bedrijvigheid van de diensten van het Mijnwezen in 1989	161
M. SNEL : Commentaar in verband met honderd jaar aktiviteit van de open- bare watervoorziening in België	175
Informations de Presse	189

TABLEAU 6. Nombre d'ouvriers inscrits au 31 décembre (Hommes et femmes)

TABEL 6. Op 31 december ingeschreven arbeiders (Mannen en vrouwen)

	1987
Nombre d'ouvriers inscrits au 31 décembre Op 31 december ingeschreven arbeiders	
Hauts fourneaux - Hoogovens	3 507
Aciéries- Staal fabrieken	4 634
Laminoirs - Walserijen	13 379
Centrales électriques - Elektrische centrales	221
Ensemble - Samen	21 741
Heures de travail prestées par l'ensemble du personnel ouvrier - Aantal gewerkte uren van alle arbeiders samen	33 197 561

TABLEAU 7. ENSEMBLE DE LA SIDERURGIE
Consommations de combustibles, électricité,
oxygène, matières premières

TABEL 7. GEHEEL DER IJZER-EN STAALNIJVERHEID
Verbruik van brandstoffen, elektriciteit,
zuurstof, grondstoffen

	1986	1987	
A. Combustibles (1), électricité, oxygène			A. Brandstoffen (1), elektriciteit, zuurstof
Houille t) 4 962 701	4 962 701	4 965 944	Steenkolen
Coke et semi-coke de houille t)			Steenkoolcokes en -halfcokes
Essence, Kérosène t 912	912	..	Benzine, kerozeen
Gasoil, diesel oil, fuel oil résiduel t 17 492	17 492	12 168	Gasolie, dieselolie, residuele stookolie
Gaz de pétrole liquéfié et résiduel t 85 414	85 414	243 586	Vloeibaar residueel en petroleumgas
Gaz de houille 1000 m ³ 1 722 424	1 722 424	1 359 530	Steenkoolgas
Gaz de hauts fourneaux 1000 m ³ 1 773 944	1 773 944	1 228 432	Hoogovensgas
Electricité 1000 kWh 4 001 973	4 001 973	3 922 561	Elektriciteit
Oxygène à 15°C et 760 mm Hg 1000 m ³ 656 345	656 345	657 590	Zuurstof (bij 15°C en 760 mm Hg)
B. Matières premières (2)			B. Grondstoffen (2)
1) Hauts fourneaux et aciéries :			1) Hoogovens en staalfabrieken :
Minerais et agglomérés de minerais t 12 459 027	12 459 027	12 635 216	Ertsen en ertsagglomeraten
Ferraille t 1 138 316	1 138 316	1 379 001	Schroot
Ferro-manganèse t 46 510	46 510	36 502	Ferromangaan
Autres ferro-alliages t 61 709	61 709	71 613	Autre ferrolegeringen
Autres matériaux contenant du fer t 171 850	171 850	140 267	Autre ijzerhoudende stoffen
Chaux d'aciéries t 644 128	644 128	617 961	Kalk voor staalfabricage
Soude, castine, spath-fluor, phosphates et autres matières d'addition t 2 002 136	2 002 136	2 452 999	Soda, kalksteen, vloeispaat, fosfaten en andere additiestoffen
Autres t -	-	-	Autre
2) Pour laminoirs :			2) Voor walserijen :
Lingots t) 1 647 860	1 647 860	1 567 444	Blokken
Demi-produits t)			Halffabrikaten
Feuillards, ronds et carrés pour tubes t 184 962	184 962	185 052	Bandijzer en bandstaal, rondstaal en vierkantijzer voor buizen
Autres produits sidérurgiques t 152 381	152 381	196 700	Autre siderurgische produkten
Produits non ferreux t -	-	-	Non-ferroprodukten
Autres produits t -	-	-	Autre produkten
C. Autres matières			C. Andere stoffen
Cylindres de laminoirs t 14 945	14 945	16 320	Walscilinders
Lubrifiants t 6 215	6 215	9 562	Smeermiddelen

(1) Non compris les consommations de combustibles (houille, gaz, etc...) des centrales électriques de la sidérurgie

(1) Het verbruik van brandstoffen (steenkolen, gas, enz...) van de elektrische centrales van de ijzer- en staalbedrijven niet inbegrepen

(2) Non compris les produits des divisions sidérurgiques des établissements.
.. chiffre confidentiel

(2) De produkten van de ijzer- en staalafdelingen niet inbegrepen.
.. vertrouwelijk cijfer

L'ACTIVITE DES SERVICES DE L'ADMINISTRATION
DES MINES EN 1989

BEDRIJVIGHEID VAN DE DIENSTEN
VAN HET MIJNWEZEN IN 1989

L. RZONZEF
Directeur Général des Mines ff.
Directeur-Generaal der Mijnen wd.

RESUME

Le présent rapport comporte deux parties.

Dans la première partie, l'Administration des Mines rend compte de son activité dans le domaine de l'inspection du travail au cours de l'année 1989. Comme chaque année depuis 1960, elle répond ainsi à l'obligation de publication que lui impose l'article 20 de la Convention internationale n° 81 sur l'Inspection du Travail. Les matières traitées dans cette partie sont, dans l'ordre, celles que définit l'article 21 de la Convention.

La deuxième partie traite des activités des services de surveillance des canalisations souterraines de cette administration au cours de la même année.

SAMENVATTING

Dit verslag bestaat uit twee delen.

In het eerste deel brengt de Administratie van het Mijnwezen verslag uit over haar bedrijvigheid op het gebied van de arbeidsinspectie in de loop van het jaar 1989. Zoals ieder jaar sinds 1960, voldoet zij hierdoor aan artikel 20 van het Internationaal Verdrag nr 81 over de Arbeidsinspectie. De onderwerpen die in dit gedeelte besproken worden zijn die welke in dezelfde volgorde in artikel 21 van het Verdrag bepaald zijn.

Het tweede deel handelt over de bedrijvigheid van de met het toezicht op de ondergrondse leidingen belaste diensten van dezelfde administratie in de loop van hetzelfde jaar.

TABLE DES MATIERES

Première partie. L'activité des services d'inspection de l'Administration des Mines en 1989.

1. Lois et règlements relevant de la compétence de l'inspection du travail dans les établissements surveillés par l'Administration des Mines.
 - 1.1. Lois et arrêtés
 - 1.2. Règlements
2. Personnel de l'Administration des Mines chargé de l'inspection du travail.
3. Statistique des établissements assujettis au contrôle de l'inspection et nombre de travailleurs occupés dans ces établissements.
 - 3.1. Nombre d'entreprises et d'établissements. Personnel.
 - 3.2. Visites, observations, sanctions.
 - 3.3. Statistique des maladies professionnelles.

Deuxième partie. L'activité des services de surveillance des canalisations souterraines de l'Administration des Mines en 1989.

Première partie

L'ACTIVITE DES SERVICES D'INSPECTION DE L'ADMINISTRATION DES MINES EN 1989

(Rapport établi en application des articles 20 et 21 de la convention internationale n° 81 "Inspection du Travail" 1947).

Les attributions respectives des diverses administrations qui se partagent en Belgique les tâches de l'Inspection du Travail visées par la convention internationale n° 81 n'ont subi en 1989 aucune modification.

1. LOIS ET REGLEMENTS RELEVANT DE LA COMPETENCE DE L'INSPECTION DU TRAVAIL DANS LES ETABLISSEMENTS SURVEILLES PAR L'ADMINISTRATION DES MINES.

1.1. Lois et arrêtés

Au cours de l'année 1989 ont été adoptés les textes réglementaires suivants :

- l'arrêté royal du 16 février 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 3 novembre 1988, conclue au sein de la Sous-commission paritaire des scieries et des industries connexes, relative à l'introduction de nouveaux régimes de travail dans les entreprises.

INHOUD

Eerste deel. Bedrijvigheid van de inspectiediensten van de Administratie van het Mijnwezen in 1989.

1. Wetten en reglementen die tot de bevoegdheid van de arbeidsinspectie behoren in de instellingen waarop de Administratie van het Mijnwezen toezicht houdt.
 - 1.1. Wetten en besluiten
 - 1.2. Reglementen
2. Personeel van de Administratie van het Mijnwezen belast met de arbeidsinspectie.
3. Statistiek van de inrichtingen onderworpen aan inspectie en aantal aldaar tewerkgestelde werknemers.
 - 3.1. Aantal bedrijven en inrichtingen. Personeel.
 - 3.2. Bezoeken, opmerkingen, straffen.
 - 3.3. Statistiek van de beroepsziekten.

Tweede deel. Bedrijvigheid van de met het toezicht op de ondergrondse leidingen belaste diensten van de Administratie van het Mijnwezen in 1989.

Eerste deel

BEDRIJVGHEID VAN DE INSPECTIEDIENSTEN VAN DE ADMINISTRATIE VAN HET MIJNWEZEN IN 1989

(Opgesteld bij toepassing van de artikelen 20 en 21 van het Internationaal verdrag nr 81 "Arbeidsinspectie" 1947).

De onderscheiden ambtsbevoegdheden van de verschillende administraties die in België de taken van de Arbeidsinspectie bedoeld in het internationaal verdrag nr. 81 uitoefenen, zijn in 1989 niet veranderd.

1. WETTEN EN REGLEMENTEN DIE TOT DE BEVOEGDHEID VAN DE ARBEIDSINSPECTIE BEHOREN IN DE INSTELLINGEN WAAROP DE ADMINISTRATIE VAN HET MIJNWEZEN TOEZICHT HOUDT.

1.1. Wetten en besluiten

In de loop van 1989 werden de volgende reglementaire teksten aangenomen :

- het koninklijk besluit van 16 februari 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 3 november 1988, gesloten in het Paritair Subcomité voor de zagerijen en aanverwante nijverheden, betreffende de invoering van nieuwe arbeidsregelingen in de ondernemingen.

- l'arrêté royal du 16 mars 1989 modifiant l'arrêté royal du 21 décembre 1983 relatif au matériel électrique utilisable en atmosphère explosible des mines grisouteuses.
- l'arrêté royal du 16 février 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 6 septembre 1988, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de kaolin et de sable exploitées à ciel ouvert dans les provinces de Brabant, de Hainaut, de Liège, de Luxembourg et de Namur, modifiant la convention collective de travail des 14 avril 1986 et 26 janvier 1988, conclue au sein de la même sous-commission paritaire, portant coordination des décisions et des conventions collectives de travail concernant les statuts du fonds de sécurité d'existence dénommé "Fonds de paix sociale des carrières de kaolin et de sable du sud de la Belgique".
- l'arrêté royal du 21 avril 1989 relatif à la sécurité et aux conditions de travail du personnel occupé dans les exploitations à ciel ouvert des minières et des carrières, ainsi que dans leurs dépendances.
- l'arrêté ministériel du 22 mai 1989 fixant pour la période triennale 1989-1990 le montant total à partir duquel le concessionnaire du Bassin de Campine pourra, à sa demande, être dispensé de continuer ses versements au fonds A.
- l'arrêté royal du 20 juillet 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 12 juillet 1989, conclue au sein de la Commission nationale mixte des mines relative aux mesures d'accompagnement pour l'entreprise charbonnière du Bassin campinois.
- l'arrêté royal du 14 août 1989 fixant les conditions dans lesquelles le manque de travail résultant de causes économiques suspend l'exécution du contrat de travail d'ouvrier pour les entreprises relevant de la Commission paritaire de l'industrie des briques.
- l'arrêté royal du 14 août 1989 modifiant l'arrêté royal du 25 avril 1979 instituant des Sous-commissions paritaires de l'industrie des carrières, fixant leur dénomination et leur compétence et en fixant leur nombre de membres.
- het koninklijk besluit van 16 maart 1989 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1983 betreffende elektrisch materieel, bestemd voor gebruik op plaatsen van mijngashoudende mijnen waar ontploffingsgevaar kan heersen.
- het koninklijk besluit van 16 februari 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 6 september 1988, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf der porseleinaarde en zandgroeven welke in openlucht geëxploiteerd worden in de provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen, tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 april 1986 en 26 januari 1988, gesloten in hetzelfde paritair subcomité, houdende coördinatie van de beslissingen en collectieve arbeidsovereenkomsten, betreffende de statuten van het fonds voor bestaanszekerheid "Fonds voor sociale vrede in de porseleinaarde- en zandgroeven in het zuiden van België" genoemd.
- het koninklijk besluit van 21 april 1989 betreffende de veiligheid en de arbeidsvoorwaarden van het personeel tewerkgesteld in de ontginningen in open lucht van de graverijen en de groeven en in hun aanhorigheden.
- het ministerieel besluit van 22 mei 1989 tot vaststelling voor de driejarige periode 1989-1990 van het totaal bedrag vanaf hetwelk de concessionaris van het Kempens steenkolenbekken, op zijn aanvraag, vrijstelling van stortingen in het fonds A zal kunnen bekomen.
- het koninklijk besluit van 20 juli 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 12 juli 1989, gesloten in de Nationale Gemengde Mijncommissie betreffende de begeleidingsmaatregelen voor de steenkolenonderneming van het Kempens bekken.
- het koninklijk besluit van 14 augustus 1989 tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 april 1979 tot oprichting en tot vaststelling van de benaming en van de bevoegdheid van paritaire subcomités voor het groefbedrijf en tot vaststelling van het aantal leden ervan.
- het koninklijk besluit van 14 augustus 1989 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder het gebrek aan werk wegens economische oorzaken de uitvoering van de arbeidsovereenkomst voor werklieden schorst voor de ondernemingen die onder het Paritair Comité voor de steenbakkerij ressorteren.

- l'arrêté ministériel du 18 août 1989 réglant l'emploi des systèmes assurant le déclenchement d'équipements de sécurité et dans la constitution desquels entrent des éléments pyrotechniques.
- l'arrêté royal du 12 septembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 23 mars 1989, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières, cimenteries et fours à chaux de l'arrondissement administratif de Tournai, relative à la promotion de l'emploi.
- l'arrêté royal du 14 août 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 15 décembre 1988, conclue au sein de la Commission paritaire pour employés des carrières de porphyre du canton de Lessines, de Bierghes-lez-Hal et de Quenast, fixant les conditions de rémunération des employés.
- l'arrêté royal du 12 septembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 22 mars 1989, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de grès et de quartzite de tout le territoire du Royaume, à l'exception des carrières de quartzite du Brabant wallon, relative aux conditions de travail dans les entreprises de la province de Liège.
- l'arrêté royal du 12 septembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 2 février 1989, conclue au sein de la Commission paritaire de l'industrie des briques, concernant l'information obligatoire relative aux contrats de travail à durée déterminée et les contrats de travail intérimaire.
- l'arrêté royal du 5 octobre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 2 février 1989, conclue au sein de la Commission paritaire de l'industrie des briques, concernant l'octroi d'une prime de départ à certains ouvriers et ouvrières syndiqués, à charge du Fonds social pour l'industrie briquetière.
- l'arrêté royal du 27 octobre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 29 mars 1989, conclue au sein de la Commission paritaire pour employés des carrières de porphyre du canton de Lessines, de Bierghes-lez-Hal et de Quenast, relative à l'emploi de personnes appartenant aux groupes à risque.
- het ministerieel besluit van 18 augustus 1989 tot regeling van het gebruik van systemen voor het activeren van veiligheidsuitrustingen en waarbij gebruik gemaakt wordt van pyrotechnische middelen.
- het koninklijk besluit van 12 september 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 23 maart 1989, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf der kalksteengroeven, cementfabrieken en -kalkovens van het administratief arrondissement Doornik, betreffende de bevordering van de tewerkstelling.
- het koninklijk besluit van 14 augustus 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 15 december 1988, gesloten in het Paritair Comité voor de bedienden uit de porfiergroeven van het kanton van Lessen, van Bierk-bij-Halle en van Quenast, betreffende de arbeidsvoorwaarden van de bedienden.
- het koninklijk besluit van 12 september 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 22 maart 1989, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf van de zandsteen- en kwartsietgroeven op het gehele grondgebied van het Rijk, uitgezonderd de kwartsietgroeven van Waals-Brabant, betreffende de arbeidsvoorwaarden in de ondernemingen van de provincie Luik.
- het koninklijk besluit van 12 september 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 2 februari 1989, gesloten in het Paritair Comité voor de steenbakkerij, betreffende de meldingsplicht bij arbeidsovereenkomsten voor een bepaalde tijd en contracten van uitzendarbeid.
- het koninklijk besluit van 5 oktober 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 2 februari 1989, gesloten in het Paritair Comité voor de steenbakkerij, betreffende de toekenning van een afscheidspremie aan sommige georganiseerde werklieden en werksters, ten laste van het Sociaal Fonds voor de baksteenindustrie.
- het koninklijk besluit van 27 oktober 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 29 maart 1989, gesloten in het Paritair Comité voor de bedienden uit de porfiergroeven van het kanton van Lessen, van Bierk-bij-Halle en van Quenast, betreffende de tewerkstelling van personen behorend tot risicogroepen.

- l'arrêté royal du 27 octobre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail des 14 juin, 6 septembre et 1er décembre 1988, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de kaolin et de sable exploitées à ciel ouvert dans les provinces de Brabant, de Hainaut, de Liège, de Luxembourg et de Namur, relative aux conditions de travail.

- l'arrêté royal du 17 novembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 15 mars 1989, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de porphyre de tout le territoire du Royaume et des carrières de quartzite du Brabant wallon, relative à l'emploi de personnes appartenant aux groupes à risque.

- l'arrêté royal du 22 novembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 16 février 1989, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de gravier et de sable exploitées à ciel ouvert dans les provinces d'Anvers, de Flandre occidentale, de Flandre orientale et de Limbourg, modifiant la convention collective de travail du 15 février 1973, concernant la formation sociale, économique et technique des représentants des ouvriers et ouvrières.

- l'arrêté royal du 7 novembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 2 février 1989, conclue au sein de la Commission paritaire de l'industrie des briques, fixant les conditions de travail pour la période 1989-1990.

- l'arrêté royal du 30 novembre 1989 rendant obligatoire la convention collective de travail du 22 mars 1989, conclue au sein de la Sous-commission paritaire de l'industrie des carrières de grès et de quartzite de tout le territoire du Royaume, à l'exception des carrières de quartzite du Brabant wallon, relative à la programmation sociale 1989-1990 pour l'industrie des carrières de grès et de quartzite de tout le territoire du Royaume, mais à l'exception de la province de Liège et des carrières de quartzite de la province de Brabant.

- het koninklijk besluit van 27 oktober 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 14 juni, 6 september en 1 december 1988, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf der porseleinaarde- en zandgroeven welke in openlucht geëxploiteerd worden in de provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen, betreffende de arbeidsvoorwaarden.

- het koninklijk besluit van 17 november 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 15 maart 1989, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf der porfiergroeven op het gehele grondgebied van het Rijk en voor de kwartsietgroeven van Waals-Brabant, betreffende de tewerkstelling van personen behorend tot risicogroepen.

- het koninklijk besluit van 22 november 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 16 februari 1989, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf der grint- en zandgroeven welke in openlucht geëxploiteerd worden in de provincies Antwerpen, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Limburg, tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst van 15 februari 1973, betreffende de sociale, economische en technische vorming van de vertegenwoordigers van de werklieden en werksters.

- het koninklijk besluit van 7 november 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 2 februari 1989, gesloten in het Paritair Comité voor de steenbakkerij, tot vaststelling van de arbeidsvoorwaarden voor de periode van 1989-1990.

- het koninklijk besluit van 30 november 1989 waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst van 22 maart 1989, gesloten in het Paritair Subcomité voor het bedrijf van de zandsteen- en kwartsietgroeven op het gehele grondgebied van het Rijk, uitgezonderd de kwartsietgroeven van Waals-Brabant, betreffende de sociale programmatie 1989-1990 voor het bedrijf van de zandsteen- en kwartsietgroeven op het gehele grondgebied van het Rijk, met uitzondering van de provincie Luik en de kwartsietgroeven van de provincie Brabant.

1.2. Règlements.

1.2.1. Circulaires.

Au cours de l'année 1989, le Directeur Général des Mines n'a pas établi de nouvelles circulaires.

1.2. Reglementen.

1.2.1. Circulaires.

In de loop van het jaar 1989 heeft de Directeur-Generaal der Mijnen geen nieuwe circulaires opgesteld.

1.2.2. Règlement général pour la protection du travail (R.G.P.T.).

Au cours de l'année 1989, il y a eu à nouveau quelques modifications au règlement général pour la protection du travail et plus particulièrement dans :

- les installations électriques,
- les substances et préparations dangereuses,
- les radiations ionisantes.
- les appareils à vapeur.

2. PERSONNEL DE L'ADMINISTRATION DES MINES CHARGE DE L'INSPECTION DU TRAVAIL.

Le personnel technique chargé de l'inspection du travail compte un effectif de 56 personnes, composé d'ingénieurs civils des mines, d'ingénieurs civils d'autres disciplines, d'ingénieurs industriels, d'ingénieurs techniciens, de géomètres des mines, de délégués-ouvriers à l'inspection des mines de houille et de délégués-ouvriers à l'inspection des minières et des carrières. La répartition s'établit suivant le tableau I.

Indépendamment du personnel technique, l'Administration des Mines compte un personnel scientifique et un personnel de maîtrise affecté au Service Géologique de Belgique et, pour l'ensemble de ses services, d'un personnel administratif de 65 unités.

1.2.2. Algemeen reglement voor de arbeidsbescherming (A.R.A.B.).

In de loop van het jaar 1989 werden opnieuw enkele wijzigingen aan het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming aangebracht, onder meer wat betreft :

- de elektrische installaties,
- de gevaarlijke stoffen en preparaten,
- de ioniserende stralingen.
- de stoomtoestellen.

2. PERSONEEL VAN DE ADMINISTRATIE VAN HET MIJNWEZEN BELAST MET DE ARBEIDSINSPECTIE.

De technische personeelsformatie die met de arbeidsinspectie is belast bestaat uit 56 personen samengesteld uit burgerlijke mijningenieurs, burgerlijke ingenieurs van andere wetenschapstaken, industriële ingenieurs, technische ingenieurs, mijnmeters, afgevaardigden-werklieden bij het toezicht in de steenkolenmijnen en afgevaardigden-werklieden bij het toezicht in de graverijen en groeven. De verdeling ervan is in tabel 1 aangeduid.

Buiten het technisch personeel beschikt de Administratie van het Mijnwezen over wetenschappelijke en over meesterpersoneel bij de Belgische Geologische Dienst en, voor het geheel van haar diensten. Over 65 administratieve personeelsleden.

TABLEAU I

TABEL I

GRADE	Emploi prévu au cadre organique In de personeels-formatie voorkomende betrekking	Emploi occupé Beklede betrekking	GRAAD
Directeur général des mines	1	0	Directeur-generaal der mijnen
Inspecteur général des mines	1	0	Inspecteur-generaal der mijnen
Directeur divisionnaire des mines et ingénieur en chef-directeur des mines	11	11	Divisielidirecteur der mijnen en hoofdingenieur-directeur der mijnen
Ingénieur principal divisionnaire des mines	8	5	Eerstaanwezend divisiemijningenieur
Ingénieur principal des mines et ingénieur des mines	12	9	Eerstaanwezend mijningenieur en mijningenieur
Ingénieur civil d'autre discipline	1	1	Burgerlijk ingenieur van een andere richting
Ingénieur industriel principal, ingénieur industriel et ingénieur technique principal	5	9	Eerstaanwezend industrieel ingenieur, industrieel ingenieur en eerste technisch ingenieur
Géomètre-vérificateur, géomètre de 1ère classe et géomètre des mines	10	6	Mijnmeter-verificateur, mijnmeter 1e klasse en mijnmeter
Délégué-ouvrier à l'inspection des mines de houille	4	4	Afgevaardigde-verkman bij het toezicht in de steenkolenmijnen
Délégué-ouvrier à l'inspection des minières et carrières	11	11	Afgevaardigde werkman bij het toezicht in de graverijen en groeven
TOTAL Situation au 1.1.1990	64	56	TOTAAL Toestand op 1.1.1990

3. STATISTIQUE DES ETABLISSEMENTS ASSUJETTIS AU CONTRÔLE DE L'INSPECTION ET NOMBRE DE TRAVAILLEURS OCCUPÉS DANS CES ETABLISSEMENTS

(Situation au 31 décembre 1989 : tableau II)

3.1. Nombre d'entreprises et d'établissements. Personnel

Dans les mines de houille souterraines, le nombre d'ouvriers inscrits au fond a diminué de 1 853 unités (- 33 %), tandis que le nombre d'ouvriers inscrits à la surface a régressé de 480 unités, de sorte que la perte globale d'effectifs d'ouvriers a été de 2 333 unités.

Pour l'ensemble des minières et carrières, tant souterraines qu'à ciel ouvert, et des terrils, le nombre d'ouvriers a augmenté de 353 unités, tandis que le nombre d'employés augmentait de 115 unités.

Fin 1989, les cokeries occupaient 2 041 ouvriers et employés, soit une augmentation de 102 unités par rapport à fin 1988.

3. STATISTIEK VAN DE INRICHTINGEN ONDERWORPEN AAN INSPECTIE EN AANTAL ALDAAR TEWERKGESTELDE WERKNEMERS

(Toestand op 31 december 1989 : tabel II)

3.1. Aantal bedrijven en inrichtingen. Personeel

In de ondergrondse mijnen is het aantal ingeschreven werklieden met 1 853 verminderd (- 33 % in de ondergrond en met 480 op de bovengrond, zodat er alles samen 2 333 werklieden minder waren.

Voor alle graverijen en groeven samen, zo ondergrondse als in de open lucht en met inbegrip van de steenberggen, is het aantal werklieden met 353 toegenomen. Het aantal kantoorbedienden is met 115 gedaald.

Einde 1989 waren 2 041 arbeiders en bedienden in de cokesfabrieken ingeschreven, dit is 102 meer dan einde 1988.

INDUSTRIES	BEDRIJFSTAKKEN	Nombre de sièges d'explo. en act.		Personnel occupé (inscr.)				OBSERVATIONS	OPMERKINGEN
		Aantal Ondernemingen	Zetels in bedrijf	Tewerkgest. personeel (ingeschreven)					
				Werklieden On-derg.	Boven-grond	Be-dien-den	Totaal		
		Fond	Sur-face	Em-ployés	Total				
A. Extractives	A. Extract. nijverh.								
1) Mines de houille	1) Steenkolenmijnen	1	2	3415	781	210	4406		
2) Minières avec leurs dépendances:	2) Graverijen en aanhorigheden :								
a) chaux et dolomie	a) kalk en dolomiet	22	27	-	1236	357	1593		
b) terres à briques et autres à ciel ouvert	b) baksteenaarde en andere in open lucht	54	56	-	2433	190	2623		
c) souterraines (terre plastique)	c) ondergrondse (plastische aarde)	-	-	-	-	-	-		
3) Carrière avec leurs dépendances:	3) Groeven en aanhorigheden :								
a) souterraines	a) ondergrondse	3	3	24	30	4	58		
b) à ciel ouvert	b) in open lucht	401	469	-	4474	770	5244	Cimenteries incluses	Cementfabrieken inbegrepen
4) Terrils de mines de houille	4) Steenberg van steenkolenmijnen	30	39	-	184	22	206		
Total : 2) + 3) + 4)	Totaal : 2) + 3) + 4)	510	594	24	8357	1343	9724		
B. De transformation primaire des produits des industries extractives	B. Bedrijven voor primaire bewerking v.d. produkten der extractieve bedr.								
5) Cokeries et usines annexes	5) Cokesfabrieken en nevenbedrijven	8	8	-	1837	204	2041	non compris les employés des fa-	de bedienden van de fabrieken van
6) Fabriques d'agglomérés	6) Agglomeratenfabrieken	2	2	-	7	-	7	briques dépendant des mines de houille	kolenmijnen niet inbegrepen
C. Métallurgiques	C) Metallurgie								
7) Hauts fourneaux	7) Hoogovens	5	7	-	1820	215	2035	non compris le personnel des co-	het personeel van de cokesfa-
8) Aciéries	8) Staalfabrieken	13	13	-	3386	371	3757	keries sidérurgiques	brieken van staalbedrijven niet inbegrepen
9) Laminoirs	9) Walserijen	16	22	-	9299	1473	10772		
10) Autres établissements de l'industrie sidérurgique	10) Andere inrichtingen v.d. ijzer en staalnijverh.	11	15	-	8866	5211	14077		
Total : 7) à 10)	Totaal : 7) tot 10)	45 (2)	57	-	23371	7270	30641		
D. Des explosifs	D. Springstoffen								
11) Fabriques	11) Fabrieken	11 (3)	17) 1270	147	1417	Source : Service des Explosifs	Bron : Dienst der Springstoff.
12) Magasins de vente distincts des fabriques	12) Verkoopsmagazijnen niet behorend tot fabrieken	12	14	-)				
Total général	Algemeen totaal	589	694	3439	35623	9174	48236		

(1) Y compris le personnel des autres dépendances de surface.

(2) Parmi lesquelles 5 complexes sidérurgiques ayant à la fois hauts fourneaux.

(3) Dont 4 manufactures de pyrotechnie.

(1) Het personeel van de overige bovengrondse aanhorigheden inbegrepen.

(2) Waaronder 5 staalcomplexen met hoogovens, cokesfabrieken, staalfabrieken, walserijen en diverse inrichtingen.

(3) Waaronder 4 vuurwerkfabrieken.

Le niveau d'activité de la sidérurgie a diminué: la production de fonte et de lingots est passée de 20.367.000 T. en 1988 à 18.881.000 T. en 1989.

Selon les données recueillies par les directeurs divisionnaires des mines, le niveau de l'emploi en sidérurgie (ouvriers et employés) a augmenté en 1989 par rapport à 1988 de 5,84 % (1).

En ce qui concerne le nombre des entreprises de la sidérurgie, il faut rappeler que les grands complexes rassemblent dans une même entreprise une ou plusieurs divisions de hauts fourneaux et d'aciéries, souvent plusieurs divisions de laminaires et maintes autres divisions (cokeries, agglomération des minerais, divisions de constructions mécaniques, etc.). Chacun d'eux est repris pour une même unité à chacune des lignes 7 à 10 de la colonne "entreprises" du tableau II et dès lors ces nombres, en ce qui les concerne, ne se cumulent pas pour former le nombre total d'entreprises de la sidérurgie (total 7 à 10) ni le nombre total d'entreprises surveillées par l'Administration des Mines (total général).

Dans les fabriques et magasins d'explosifs, le niveau de l'emploi a diminué de 236 unités.

3.2. Visites, observations, sanctions

3.2.1. Statistique des visites d'inspection (tableau III)

Le nombre des visites souterraines a diminué de 331 unités en 1989.

Le nombre de visites d'installations de surface des charbonnages par les ingénieurs des mines, ingénieurs industriels et ingénieurs techniciens a diminué de 96 unités.

Le nombre de visites d'inspection dans les minières, les carrières et leurs dépendances a augmenté de 259 unités. Dans la sidérurgie et les cokeries, il a augmenté de 26 unités.

Dans les fabriques et magasins d'explosifs, les visites d'inspection ont été de 406.

3.2.2. Statistique des infractions commises et des sanctions imposées (tableau IV)

Le nombre d'observations faites par les ingénieurs et les délégués-ouvriers a diminué en 1989 (- 315).

Aucune contravention n'a été relevée par procès-verbal en 1989.

De bedrijvigheid in de staalindustrie is in 1989 verminderd: de produktie van gietijzer en staalblokken is van 20.367.000 ton in 1988 gedaald tot 18.881.000 ton in 1989.

Volgens de door de divisiedirecteurs verzamelde gegevens is de tewerkstelling (arbeiders en bedienden) in de staalindustrie in 1989 gedaald (+ 5,84 %) (1).

Wat het aantal ondernemingen van de staalindustrie betreft, dient erop gewezen te worden dat de grote complexen in één en dezelfde onderneming één of verscheidene hoogovenafdelingen en staalfabrieken, dikwijls verscheidene walserijen en vele andere afdelingen (cokesfarijken, agglomeratie van erts, constructiebedrijven, enz.) omvatten. Ieder van deze bedrijven wordt op de regels 7 tot 10 telkens opnieuw voor een eenheid aangerekend in de kolom "ondernemingen" van tabel II, zodat deze getallen voor die ondernemingen niet mogen samengesteld worden om het totaal aantal ondernemingen van de staalindustrie (totaal 7 tot 10), noch het totaal aantal onder het toezicht van de Administratie van het Mijnwezen geplaatste ondernemingen (algemeen totaal) te bekomen.

In de springstoffabrieken en magazijnen is het aantal werklieden met 236 afgenomen.

3.2. Bezoeken, opmerkingen, straffen.

3.2.1. Statistiek van de inspectiebezoeken (tabel III)

Het aantal ondergrondse inspecties is in 1989 met 331 gedaald.

Het aantal schouwingen van bovengrondse installaties van kolenmijnen door de mijningenieurs, industriële ingenieurs en technische ingenieurs is met 96 gedaald.

In de graverijen, de groeven en in de aanhorigheden van deze bedrijven is het aantal inspectiebezoeken met 259 gestegen; in de staalindustrie en in de cokesfabrieken zijn er 26 meer.

Aan de springstoffabrieken en -magazijnen zijn in totaal 406 inspectiebezoeken gebracht.

3.2.2. Statistiek van begane overtredingen en van opgelegde straffen (tabel IV).

Het aantal door de mijningenieurs en door de afgevaardigden-werklieden gemaakte opmerkingen is in 1989 met 315 gedaald.

In 1989 zijn geen overtredingen bij proces-verbaal vastgesteld.

(1) La répartition du personnel tant ouvrier qu'employé entre les diverses branches d'activité (hauts fourneaux, aciéries, laminaires, autres établissements) n'est donné qu'à titre indicatif car il semble que, d'une année à l'autre, les déclarants des complexes sidérurgiques aient effectué cette répartition d'une manière différente.

(1) De verdeling van het werklieden- en bediendenpersoneel over de verschillende afdelingen (hoogovens, staalfabrieken, walserijen en andere inrichtingen) wordt slechts als een aanwijzing gegeven, want de siderurgie-complexen schijnen die verdeling van jaar tot jaar op een andere manier gedaan te hebben in hun aangiften.

TABLEAU III.

1989

TABEL III.

1989

INDUSTRIES	Nombre de visites d'inspection Aantal inspectiebezoeken			BEDRIJFSTAKKEN
	Fond Ondergrond	Surface Bovengrond	Total Totaal	
A. Extractives				A. Extractieve nijverheden
1. Mines et leur dépendances :				1. Mijnen en aanhorigheden :
a) ingénieurs	21	18	39	a) ingenieurs
b) ingénieurs industriels et techniciens	1	1	2	b) industriële en technische ingenieurs
c) délégués-ouvriers	532	240	772	c) afgevaardigden-werklieden
2. Minières et leurs dépendances	-	1 135	1 135	2. Graverijen en aanhorigheden
3. Carrières et leurs dépendances	43	3 505	3 548	3. Groeven en aanhorigheden
4. Terrils de mines de houille et autres dépôts	-	73	73	4. Steenbergens van steenkolenmijnen en stortplaatsen
B.C. Cokeries et fabriques d'agglomérés, divisions d'usines sidérurgiques	-	238	238	B.C. Cokes- en agglomeratenfabrieken, afdelingen van ijzer- en staalfabrieken
D. Explosifs				D. Springstoffen
11. Fabriques	-	51	51	11. Fabrieken
12. Magasins	-	355	355	12. Magazijnen
E. Excavations souterraines	20	-	20	E. Ondergrondse uitgravingen
F. Canalisations souterraines	-	98	98	F. Ondergrondse leidingen
G. Lois sociales	-	20	20	G. Sociale wetten
H. Pollution	-	-	-	H. Bezoedeling
I. Radiations ionisantes	-	28	28	I. Ioniserende stralingen
J. Stockage gaz et divers	1	3	4	J. Gasopslag en andere
TOTAL	618	5 765	6 383	TOTAAL

TABLEAU IV
1989

TABEL IV
1989

INDUSTRIES	Observations faites par les délégués ouvriers (inscr. au registre)			Les ingénieurs		Infractions relevées	BEDRIJFSTAKKEN
	inscri. registre	autres obs. écrites	inscri. registre	autres obs. écrites			
	Door de afgevaardigden werklieden (Inschrij. in het register)	Door de ingenieurs gemaakte aanmerkingen (Inschrij. in het register)	Andere schriftelijke aanmerkingen	Opgetekende overtredingen			
A. 1. Mines et leurs dépendances	219	1	1	-	A. 1. Mijnen en aanhorigheden		
2. Minières, carrières et leurs dépendances :					2. Graverijen, groeven en aanhorigheden :		
a) souterraines	4	1	-	-	a) ondergrondse		
b) à ciel ouvert	551	46	32	-	b) in open lucht		
3. Terrils de mines de houille	-	3	11	-	3. Steenbergens van steenkolenmijnen		
B.C. Cokeries, fabriques d'agglomérés, sidérurgie	-	50	12	-	B.C. Cokes- en agglomeratenfabrieken, ijzer- en staalbedrijven		
D. Explosifs - fabriques et magasins B	22	9	7	-	D. Springstoffen - fabrieken en magazijnen B		
E. Excavations souterraines	-	-	-	-	E. Ondergrondse uitgravingen		
Total	796	110	61	-	Totaal		

3.3. Statistique des maladies professionnelles

Le Fonds des Maladies professionnelles nous a communiqué ses données statistiques afférentes aux maladies professionnelles.

Le tableau ci-après donne, dans la deuxième colonne, le nombre de requêtes introduites annuellement par les mineurs de charbon présumés atteints de pneumoconiose.

La troisième colonne donne le nombre de requêtes de travailleurs des mines acceptées par le Fonds pour la réparation de la silicose du mineur. En 1989, le nombre de requêtes introduites a diminué de 209 unités par rapport à 1988 et le nombre de requêtes acceptées est de 12 % supérieur au chiffre de l'année 1988.

3.3. Statistiek van de beroepsziekten.

Het Fonds voor Beroepsziekten heeft ons zijn statistische gegevens over de beroepsziekten medegedeeld.

In de tweede kolom van de hierna staande tabel is het aantal aanvragen aangeduid die ieder jaar ingediend zijn door mijnwerkers van kolenmijnen die vermoedelijk door stoflong aangetast waren.

In de derde kolom staat het aantal door het Fonds ingewilligde aanvragen van mijnwerkers (schadeloosstelling voor mijnwerkerssilicosis). In 1989 werden er 209 aanvragen minder ingediend dan in 1988. Het aantal ingewilligde aanvragen lag 12 % boven het cijfer van 1988.

ANNEES	Nombres de requêtes introduites	Nombre de requêtes acceptées (silicose du mineur)
JAAR	Aantal ingediende aanvragen	Ingewilligde aanvragen (mijnwerkerssilicosis)
1970	17 069	6 949
1971	8 888	10 797
1975	5 045	1 637
1980	4 241	1 889
1981	3 561	714
1982	3 039	932
1983	2 553	780
1984	2 200	1 013
1985	1 868	384
1986	1 709	396
1987	1 569	239
1988	1 702	235
1989	1 493	263

On a signalé en 1989 un cas d'ankylostomase et aucun cas de nystagmus.

In 1989 is er één geval gesignaleerd van ankylostomisase, maar geen van nystagmus.

Deuxième partie

L'ACTIVITE DES SERVICES DE SURVEILLANCE DES CANALISATIONS SOUTERRAINES DE L'ADMINISTRATION DES MINES EN 1989

Le service de surveillance des canalisations souterraines a pour mission, en collaboration avec les services intéressés de l'Administration de l'Energie, de veiller à l'application des lois et arrêtés relatifs au transport des produits gazeux et autres par canalisations et à la distribution publique de gaz.

En cette matière, il a notamment, dans le but de garantir la sécurité publique :

- une mission de surveillance des installations, laquelle donne lieu à de nombreuses visites de travaux ;
- une compétence d'avis sur les demandes de concession ou de permission de transport de produits gazeux et autres par canalisations.

Ces avis doivent non seulement porter sur les difficultés qui pourraient être rencontrées par le tracé projeté pour les canalisations (dégâts miniers, exploitation du sol), mais sont assortis sur le plan technique de conditions spéciales à insérer dans les arrêtés d'autorisation.

Tweede deel

BEDRIJVGHEID VAN DE MET HET TOEZICHT OP DE ONDERGRONDSE LEIDINGEN BELASTE DIENSTEN VAN DE ADMINISTRATIE VAN HET MIJNWEZEN IN 1989

De dienst voor toezicht op de ondergrondse leidingen dient samen met de betrokken diensten van de Administratie voor Energie te waken over de toepassing van de wetten en besluiten betreffende het vervoer van gasachtige en andere produkten door middel van leidingen en betreffende de openbare gasdistributie.

Om de openbare veiligheid te waarborgen, dient hij op dat gebied onder meer :

- toezicht te houden op de installaties, wat aanleiding geeft tot een groot aantal schouwingen van werken ;
- advies te geven over vergunnings- en toelatingsaanvragen voor het vervoer van gasachtige en andere produkten door middel van leidingen.

Deze adviezen moeten niet alleen handelen over de moeilijkheden die zich op het voorgenomen tracé van de leidingen zouden kunnen voordoen (mijnschade, ongrondingen) op het technisch vlak bevatten ze ook speciale voorwaarden die in de vergunningsbesluiten dienen te worden opgenomen.

Les agents concernés du service sont en outre chargés, à l'intention du procureur du Roi, de dresser procès-verbal des accidents graves qui peuvent se produire lors du transport ou de la distribution des produits gazeux et autres par canalisations.

Les visites de travaux ainsi que les enquêtes menées (le tableau ci-après indique le nombre de ces dernières pour l'année 1989) sont effectuées par les ingénieurs, affectés dans les arrondissements miniers, sous la responsabilité de l'ingénieur en chef-directeur des mines, chef d'arrondissement, lequel est le fonctionnaire responsable dans les divisions minières pour la surveillance des canalisations souterraines.

Le rôle de l'ingénieur en chef-directeur des mines, chef du service de surveillance des canalisations souterraines, est de coordonner les activités des services extérieurs et en relation avec la Direction générale des mines et l'Administration de l'Energie, d'orienter la politique à suivre en matière de surveillance des canalisations souterraines.

Par ailleurs, en ce qui concerne le stockage de gaz, les attributions que les ingénieurs des mines exercent en ce qui concerne les mines en vertu des lois et arrêtés, sont étendues aux travaux de recherche et d'exploitation de sites-réservoirs, ainsi qu'aux bâtiments et installations de la surface nécessaires à ces opérations.

Activités du service de surveillance des canalisations souterraines en 1989.

Bovendien moeten de betrokken ambtenaren van de dienst voor de procureur des Konings proces-verbaal opmaken van de zware ongevallen die zich tijdens het vervoer of de distributie van gasachtige en andere produkten voordoen.

De schouwingen van werken en de uitgevoerde onderzoeken (in de hierna volgende tabel zijn de cijfers voor 1989 aangeduid) worden verricht door de in de mijnarrondissementen aangewezen ingenieurs, onder de verantwoordelijkheid van de hoofdingenieur-directeur der mijnen, hoofd van het arrondissement, d.i. de ambtenaar die in de mijnafdelingen voor het toezicht op de ondergrondse leidingen verantwoordelijk is.

De hoofdingenieur-directeur der mijnen, hoofd van de dienst voor toezicht op de ondergrondse leidingen, heeft tot taak de werkzaamheden van de buitendiensen te coördineren en samen met de Algemene Directie van het Mijnwezen en de Administratie voor Energie, het beleid inzake het toezicht op de ondergrondse leidingen te richten.

Wat het opslaan van gas betreft, zijn de bevoegdheden die de mijningenieurs krachtens de wetten en besluiten op het gebied van de mijnen uitoefenen, daarenboven uitgebreid tot de werken voor het opsporen en exploiteren van ondergrondse bergruimten in situ en tot de bovengrondse gebouwen en installaties die hiervoor nodig zijn.

Activiteit van de dienst voor toezicht op de ondergrondse leidingen in 1989.

	Nombre de visites - Aantal bezoeken			
	Sud Zuiden	Nord Noorden	Royaume Het Rijk	
1. Transport gaz naturel	27	78	105	1. Vervoer aardgas
2. Distribution gaz naturel	49	73	122	2. Distributie aardgas
3. Transports autres produits	-	35	35	3. Vervoer andere produkten
4. Total : 1 + 2 + 3	76	186	262	4. Totaal : 1 + 2 + 3

COMMENTAAR IN VERBAND MET HONDERD JAAR AKTIVITEIT VAN DE OPENBARE
WATERVOORZIENING IN BELGIE.

MARCEL SNEL*

De watervoorziening is een openbare dienst onder de verantwoordelijkheid en het toezicht van steden en gemeenten door het beheer van intercommunalen en regieën. Op dit gebied, sector van veiligheid en gezondheid, was in België de tussenkomst der openbare besturen steeds doorslaggevend.

Ingevolge de recente Staatshervorming werden de organen van beheer, voogdij en bestuur der diensten, gelast met de openbare watervoorziening, in hun grondvesten gewijzigd.

Sedert 1976 zijn de gewesten verantwoordelijk voor de watervoorziening en werd achtereenvolgens de door de unitaristische overheden uitgeoefende controle opgeschort. Op dit vlak zoals op vele andere wacht men steeds op het laatste woord. Er zijn nog onderwerpen waarvoor de juiste aansprakelijkheid tot op heden niet bepaald werd, zoals bijvoorbeeld de goedkeuring van de waterverkooptarieven, steeds onder de bevoegdheid van de Nationale Prijzencommissie en de statistiek van de waternijverheden uitgegeven door het Nationaal Instituut van de Statistiek .

Dank zij deze laatste beschikken we over een middel om de evolutie van de watervoorziening sedert 1947 te bestuderen, datum sedert welke deze statistiek verplicht werd. Ondanks normaal onjuiste statistieken, te wijten aan gebrekkige onderzoeken, weliswaar mettertijd in evenwicht gebracht, maakten we van deze gegevens gebruik om de evolutie van de watervoorziening in ons land nader toe te lichten.

De watervoorziening in België.

Om dit probleem goed te begrijpen is het volstrekt noodzakelijk de organisatie van de diensten voor watervoorziening in België bekend te maken. De Maatschappijen, regieën of diensten die er mede belast worden, zijn niet allen eigenaar van het water dat zij leveren en soms zijn zij genoodzaakt een deel van het water aan te kopen bij de produktiemaatschappijen. Er bestaat dus een ware handel in het water op twee niveaus.

Alle waterverdelers beschikken ten andere over een monopolie vastgesteld door de uitbreiding van de netten aan de bevolkingsentiteiten, die echter beperkt mogen worden tot gedeelten van de gemeenten. Bepaalde gemeenten of steden hangen somtijds af van verschillende watervoorzieningsorganismen.

*Burgerlijk Ingenieur
Ere-Directeur-Generaal van de
Nationale Maatschappij der Water-
leidingen.
Voorzitter van het Belgisch Comité
Waterwerk/Waterhulp.

- Uittreksel uit het tijdschrift "De Euro-
pese Gemeente" 2de trimester 1990 van de
Belgische Vereniging voor de Raad der
Europese Gemeenten.

Uitgestrekte gebieden beschikken dikwijls over één enkel watervoorzieningsorganisme. Bijna gans de provincie Limburg hangt af van één enkele maatschappij, doch zekere steden worden door een onafhankelijke regie bevoorrad. In het geval van grote steden zijn deze maatschappijen zeer belangrijk geworden in functie van de bevoorradde bevolking wegens hun tentaculaire uitbreiding.

Deze organisatie diende zich aan te passen aan de scheiding van het land in gewesten. De Nationale Maatschappij der Waterleidingen werd dus in 1987 ontbonden om plaats te ruimen voor een Vlaamse en een Waalse watervoorzieningsmaatschappij de ene zoals de andere naast grote regieën of parastatalen, eveneens belast met de watervoorziening in de ene of de andere van deze gewesten. De Brusselse streek beschikt slechts over één enkele watermaatschappij, maar haar bevoorradingsmiddelen bevinden zich voor een groot gedeelte buiten de grenzen van de agglomeratie.

De statistieken van het Nationaal Instituut laten niet toe een bijzonder, noch een gewestelijk, noch een geografisch onderscheid te maken. Er dient nochtans opgemerkt dat de wateraankoop en de waterverkoop geventileerd worden ; een andere opvatting zou overbodig zijn, vermits koper en verkoper eraan deelnemen voor zover het geen kleine entiteiten van minder dan 5 personen betreft, niet opgenomen in deze statistiek.

In bijna gans Europa is de watervoorziening, zoals trouwens in België, het bezit van de openbare besturen. Een grote uitzondering wordt gemaakt voor Frankrijk, waar de privé-sector belast is met de watervoorziening mits zeer belangrijke maatschappijen tussenkomen. Sedert 1989 voorziet de politiek in Engeland de overgang van de watervoorziening naar de privé-sector. In Spanje, Zwitserland en Italië nemen de activiteiten van de privé-sector voor de waterproduktie van jaar tot jaar toe, zonder evenwel te mogen beschikken over een grote overwegende invloed.

In België zijn er op dit ogenblik slechts twee of drie steden en enkele zeldzame gemeenten die de gedeeltelijke watervoorziening aan de privé-sector hebben toevertrouwd. Wegens de gewestvorming zou de nieuwe indeling van de kaarten kunnen bijdragen tot het heroptreden van de privé-sector in verband met de watervoorziening, zulks wegens de moeilijke financiële toestand van zekere gemeenten of steden.

Volume van het geleverde water.

De statistiek maakt het mogelijk om er het belang van te schatten op basis van de waterproduktie en het volume van het beschikbare water met het oog op de distributie, vermits zij meer dan 95 % treft van de maatschappijen en regieën die in dit domein werken. De daaruit voortvloeiende gegevens maken het mogelijk het probleem van het water in zijn geheel sterk te omlijnen. Het was het werk van de Koninklijke Commissaris om van 1964 tot 1969 een begroting op te maken van de behoeften aan distributiewater, met als gevolg dat er nieuwe middelen ter beschikking gesteld werden ten einde de watervoorziening in ons land te verbeteren. (1)

(1) Jaarverslagen van de Koninklijke Commissaris - Waterproblemen - 1965-1969. Diensten van de Eerste Minister te Brussel.

Tabel I schetst de evolutie van deze volumes tussen 1960 en 1985 - beperkt tot deze periode - met een afrekening om de vijf jaar. Zo zien we dat de produktie van leidingwater voor de industrie aan de basis lag van deze exponentiële verhoging van onze behoeften tijdens de "Golden Sixties".

Een politieke factor speelde eveneens een rol, te weten de ondertekening van het verdrag Schelde-Rijn in 1963, dat in zijn artikel 16 een belangrijke waterlevering aan Nederland voorzag. Zowel de openbare opinie als de politieke macht voelden zich daardoor erg geschokt, doch tot op heden bleef het watervolume geleverd aan Holland zeer gematigd. (1)

Wat er ook van zij, in 1975 verdubbelde de produktie bijna in vergelijking met die van 1960. Later had de economische achteruitgang eveneens zijn weerslag op de waterbehoeften en de belangrijke regenval verscherpte de gevolgen op andere verbruikers. Degenen die versterking van het waterverbruik hadden voorzien voelden zich bedrogen, te meer daar de prijs van het water ongelooflijk verhoogde, andere reden tot gematigdheid.

Na 1975 en ten einde zich aan de vraag aan te passen, steeg de produktie meer gematigd. Aldus was het mogelijk een goede keuze te doen van de gebruikte middelen in functie van de kwaliteit van het geleverde water. Nogmaals werd, in dit domein gevoelig aan de politiek, vanaf 1976 het water onderworpen aan een gewestelijke voogdij met als gevolg dat de verdelers verplicht waren zekere produktie-eenheden aan deze politiek aan te passen.

TABEL I - Gewonnen volume en beschikbaar distributiewater
(in miljoenen m³/jaar)

Jaar	Gewonnen volume	% verhoging	Beschikbaar volume	% verhoging
1960	270	-	253	-
1965	346	28 %	301	19 %
1970	426	24 %	372	25 %
1975	506	19 %	436	17 %
1980	579	14 %	514	17 %
1985	630	9 %	554	8 %
van 1960 tot 1985		233 %		218 %

(1) Diagnose van hydrologische problemen : Nederland. "La Technique de l'Eau" n° 259-260. 1980 door M. J. SNEL.

Gemiddelde verkoopprijs van het water.

In België verschilt de prijs van het water aan de verbruiker van het enkelvoudige tot het tienvoudige. Het is niet mogelijk een prijscourant van het geleverde water uit te werken daar de prijzen uiteenlopen van de ene plaats naar de andere ; hij verschilt zelfs in de uitgestrektheid van een gemeente. Er zijn sociale of industriële tarieven daar zekere categorieën van verbruikers begunstigd zijn, zoals de industrieën wegens hun enorm verbruik. Naar gelang van het verbruik zijn zekere tarieven progressief, andere regressief, zulks volgens de middelen waarover de distributiemaatschappijen beschikken.

Als gevolg hiervan kan er worden gewezen op het feit dat de verkoopprijs van het water slechts een vaag verband heeft met de kostprijs. Beperken we ons tot het in overweging nemen van een gemiddeld tarief voor een gezin van 4 tot 5 personen. Op dit niveau zijn de cijfers vergelijkbaar, daar het hier gaat om het grootste aantal verbruikers. Om deze prijs vast te stellen gebruikten we de statistiek van het Nationaal Instituut, nl. de totale ontvangsten delen door het volume van het beschikbare water.

De daaruit voortvloeiende tabel II geeft een benadering van de gemiddelde prijs van het water aan de verbruiker. Hij stemt overeen met deze in voege bij de belangrijkste maatschappijen, inzonderheid de Nationale Maatschappij der Waterleidingen, heden ontbonden. Een recente studie (1988) van haar Waalse afdeling, de huidige "Société Wallonne des Distributions d'Eau" bevestigt deze bevinding. (1) Een vroeger uitgewerkte studie kan als verwijzing dienen voor deze methode van berekening. (2)

TABEL II - Gemiddelde verkoopprijs van het distributiewater

Jaar	Beschikbaar (m3)	Opbrengst v.d. verkoop (B.F.)	Prijs (B.F./m3)	Verhoging
1985	553.975.000	15.098.346.000	27,25	53,4 %
1980	513.888.000	9.099.142.000	17,71	39,6 %
1975	436.082.000	5.534.844.000	12,69	69,7 %
1970	372.810.000	2.789.351.000	7,48	48,1 %
1965	300.901.000	1.518.223.000	5,05	17,5 %
1960	253.344.000	1.089.598.000	4,30	-
Totale prijsverhoging : 634 %				

(1) "Société Wallonne des Distributions d'Eau" - De prijs van het drinkwater door P. Bouhy en R. Raes. Mei 1989. Brussel.

(2) Statistieken betreffende de waternijverheden in België. "La Technique de l'Eau" n° 271-272. Juni 1969. Brussel.

Tabel II heeft betrekking op de jaarlijkse periode, gekozen om de vijf jaar vanaf 1965 tot 1985. De doorslaggevende periode was deze van 1970 tot 1975 wanneer er werd overgegaan tot de uitvoering van de beslissingen welke een uitbreiding voorzagen van de produktie door aanleggen van spaarbekkens in Vlaanderen, de waterwinning van Tailfer in de Maas, de nieuwe vervoerleidingen, enz... Alhoewel de Staat en zijn diensten het grootste gedeelte van deze investeringen op zich namen, waren de watervoorzieningsdiensten verplicht er eveneens toe bij te dragen nieuwe lasten te steunen voor kostbare werken waarvan de financiering zeer zwaar was.

Een van de bijzonderste verhogingen voortvloeiend uit de exploitatiekosten was de handenarbeid, de voornaamste factor van de kostprijs in de watervoorzieningsdiensten. Men verliest nochtans niet uit het oog dat de statistiek het effect weerspiegelt van de algemene prijsstop, waarvan het eerste besluit verscheen in 1966. Daardoor kon de prijs van het water kunstmatig en ver beneden de kostprijs behouden blijven en was het mogelijk de thesauriecrisis van de waterleidingsdiensten in evenwicht te houden bij middel van subsidies of financiële tussenkomsten.

Betreffende de prijs van het water kwam het in 1977 tot een rechtsgeding tussen de Prijzencommissie en de Nationale Maatschappij der Waterleidingen. De afloop van dit proces was ongunstig voor het Ministerie van Economische Zaken dat de inflatie wenste in te dijken door een prijsstop. Vanaf dat ogenblik stelt men vast dat de volgende verhogingen bijzonder hoog waren : meer dan 39 % in 1980 en meer dan 53 % in 1985. Op die wijze benaderde de prijs van het water zijn werkelijke kostprijs.

Toestand in de buurlanden.

In bijna alle landen is de kostprijs van het water hoger dan de verkoopprijs. Zulks is te wijten aan de Staatstussenkomsten in de financiering die toelaten het water ter beschikking te stellen van bescheiden verbruikers, zoals ten andere aan de nijverheid die er grotendeels afhankelijk van is. Tijdens een colloquium gehouden te Parijs op 6 december 1988 werd er met veel belangstelling gesproken over deze toestand in de Europese landen. Het water is duurder in West-Duitsland, in België, in Nederland en in Frankrijk, niet omdat het er zeldzamer is, doch omdat de financiële Staatstussenkomsten er meer werden beperkt. In Italië, Spanje, Denemarken en Groot-Brittannië gebeurt het tegenovergestelde, omdat de distributie- en produktiemaatschappijen er genieten van subsidies of financiële tussenkomsten van de openbare diensten. In de toekomst zou deze toestand echter gewijzigd kunnen worden, daar de openbare diensten te kampen hebben met belangrijke financiële problemen. Reeds in Engeland gaf de politiek van Mevrouw Thatcher opdracht deze sector, in handen van de openbare diensten, naar de privé-sector over te hevelen ten einde aan de Staat financiële inkomsten te verzekeren door de verkoop van geconcessioneerde waterdistributies aan privé-maatschappijen.

Indien men aan deze in gebreke zijnde financiële toestand de steeds strengere eisen voor de milieubescherming en de kwaliteit van het leven toevoegt, zal de prijs van het water onvermijdelijk sterk verhogen, waarschijnlijk nog hoger dan voorzien in tabel II. Tot op heden speelde het water echter geen grote rol in het huishoudelijk budget (ongeveer 0,40 %). Deze verhoging zal echter niet het percentage bereiken van hetgeen een huishouden besteedt aan uitgaven voor drank (4 %). Een herziening van het huidige systeem waardoor de verbruiker verplicht wordt de reële kostprijs van het water te dragen, zou dus niet katastrofaal zijn.

Een weldoend effect ware in ieder geval met het water zuinig om te gaan (niet-waterdichte kraan, overdreven sanitair water, enz...). Op niveau van de producenten van water, wijst de statistiek in België op een verlies van ongeveer 90 miljoen m³ water per jaar. Zulks vertegenwoordigt voor de verkoopprijs in 1985 een verlies van 2,5 miljard B.F. Weliswaar is het onmogelijk al deze verliezen te beletten waarvan een aantal nodig zijn voor het onderhoud van de buisleidingen of andere verbruikers in de produktie, doch wanneer deze verliezen verminderen, zal de prijs van het water aan de verbruiker eveneens verminderen.

Kostprijs van de handenarbeid.

De rubriek "Uitgaven voor het personeel" vertegenwoordigt meer dan 50 % van de kostprijs in de bijzonderste watervoorzieningsmaatschappijen. Voor bijstand aan de verbruikers, voor de wachtposten, zowel bij de produktie als bij de distributie, voor de taken verbonden aan allerhande analyses, de studies, de werkplaatsen, de magazijnen en het bestuur, moet men kunnen rekenen op een belangrijk gespecialiseerd en gevormd personeel.

De mechanisatie en de informatisatie zullen voorzeker bijdragen tot een vermindering van deze post, niettegenstaande er steeds routinetaken zullen zijn waarvoor een groot personeelsbestand nodig is. De afschaffing van personeel moet in dit domein gekoppeld zijn aan nieuwe investeringen en adequate vorming van het nodige personeel.

In de huidige conjunctuur, met onzekere financiële middelen, zullen enkel de grote maatschappijen hieraan weerstand kunnen bieden. Voor zekere maatschappijen zal de verleiding groot zijn om gespecialiseerde privé-maatschappijen te gelasten initiatieven te nemen wegens hun desbetreffende geschiktheid. Voortaan moeten we ons verwachten aan een concentratie van watervoorzieningsdiensten.

Tabel III betreffende de verdeling van het personeel toont aan dat het werkliedenpersoneel tijdens de laatste jaren niet steeg, hetgeen ten andere niet het geval was bij het bedienden- en kaderpersoneel. De eerste categorie was meer het slachtoffer van de politieke beheersing voor aanwerving dan de tweede, alhoewel deze effectief was voor al de watervoorzieningsdiensten. Er mag ook niet uit het oog worden verloren dat het steeds moeilijker wordt Belgisch werkliedenpersoneel aan te werven, want op dit vlak is het onmogelijk vreemd personeel aan te werven zoals in de privé-maatschappijen.

TABEL III - Tewerkgesteld personeel

Jaar	Werklieden	Verschil	Bedienden en kaderpersoneel	Verschil	Totaal
1960	2.744	-	1.564	-	4.308
1965	3.546	+ 29 %	1.869	+ 20 %	5.415
1970	4.318	+ 22 %	2.206	+ 18 %	6.524
1975	4.563	+ 6 %	2.693	+ 22 %	7.256
1980	4.367	- 4 %	2.846	+ 5 %	7.213
1985	4.229	- 3 %	2.871	+ 1 %	7.038
Van 1960 tot 1985		+ 54 %		+ 84 %	+ 63 %

Tabel IV betreft de uitgaven voor het personeel in de watervoorzieningsdiensten per categorie (werklieden en bedienden). Volgens de percentage der loonsverhogingen (middelmatige bezoldigingen) merkt men dat de loonstop minder doeltreffend was dan de blokkering voor aanwerving. Het is het gevolg en de terugslag op de beperking van de volstrekt noodzakelijke middelen die de oorzaak waren tot het toekennen van overuren en premies welke grotendeels de loonstop compenseerden. Voegen we hier ook nog aan toe dat in deze nijverheden de lonen niet worden geregeld door een paritaire commissie en zij afhankelijk zijn van losse financiële voorwaarden verleend aan het personeel van gemeentelijke, parastatale en andere diensten.

TABEL IV - Gemiddelde jaarlijkse salarissen en bezoldigingen
(inbegrepen de sociale lasten)

Jaar	Totale uitgaven (B.F.)	Aantal agenten	B.F./Agent	Verhoging
1965	848.609.000	5.415	156.715	-
1970	1.607.333.000	6.524	246.372	57 %
1975	3.923.682.000	7.256	540.750	120 %
1980	5.802.606.000	7.213	804.465	49 %
1985	7.462.919.000	7.038	1.060.375	32 %
Van 1965 tot 1985 : verhoging 879 % 29 % 679 %				

Productiviteit.

Het rendement in de waterdistributie is moeilijk te bepalen. Maar, het volume van het beschikbare water en het personeel dat bijdraagt tot waardering bij de verbruikers, laten toe de productiviteit te bepalen. De daaruit voortvloeiende tabel V wijst op een duidelijke toename van de productiviteit, niettegenstaande het aantal personen in activiteit.

TABEL V - Productiviteit per agent

Jaar	Beschikbaar water (m3)	Aantal agenten	m3/agent	Verhoging
1965	300.901.000	5.415	55.568	-
1970	372.810.000	6.524	57.144	2,7 %
1975	436.082.000	7.256	60.099	5,1 %
1980	513.888.000	7.213	71.250	18,5 %
1985	553.975.000	7.038	78.711	10,5 %
Van 1965 tot 1985 totale verhoging : 41,6 %				

Begin 1965 was de vooruitgang nogal klein, doch na 1975 noteert men een belangrijke vordering, daar de maatschappijen hun activiteiten efficiënter concentreerden in grotere productiecentra, terwijl de aanwerving geremd werd. Het bediendenpersoneel werkt niet rechtstreeks mee aan de produktie, maar wijdt zich meer aan administratieve en commerciële taken. We hebben een beter beeld van de produktiviteit wanneer we deze laatste vergelijken op basis van de produktie per uur en per werkman (tabel VI).

TABEL VI - Produktiviteit per werkman

Jaar	Beschikbaar water (m ³)	Aantal uren/ Werkman	m ³ /uur	Verhoging
1965	300.901.000	7.479.418	40,23	-
1970	372.810.000	8.808.661	42,32	5,2 %
1975	436.082.000	8.343.598	52,27	23,5 %
1980	513.888.000	7.631.043	67,34	28,8 %
1985	553.975.000	7.081.414	78,22	16,2 %
Van 1965 tot 1985 : totale verhoging 94,4 %				

Hoewel de initiale vooruitgang bescheiden was : 5 %, stijgt hij snel tot 23,5 % à 28,8 % en uiteindelijk tot 16,2 % in 1985. Deze statistiek getuigt dan ook van een meer rationele organisatie van het werk, van de tenuuttemaking van meer adequaat materiaal en, zoals we vermeldden, van de indienststelling van grote geïnformatiseerde productiecentra.

Andere factoren van "het duurder worden" van het water.

De prijsverhoging van het water is niet alleen toe te schrijven aan deze van de handenarbeid. Dienen eveneens vermeld de uitgaven voor de aankoop van watermeters, voortaan opgelegd door de Europese wetgeving, de aankoop van chemische produkten, meer en meer gebruikt om te beantwoorden aan de Europese normen inzake de kwaliteit van het water. De financiële lasten en de verzekeringskosten speelden daarin een niet te verwaarlozen rol.

We verwijzen naar de tabellen VII en IX omdat men des te beter het belang ervan zou begrijpen. Bijzondere aandacht wordt gevestigd op tabel IX in verband met het verbruik van elektrische energie, als bewijs dat de desbetreffende facturen stijgen door het pompen van het Zuiden naar het Noorden van het land. Het feit dat de twee gewesten voortaan autonoom zijn en des te meer plaatselijke middelen zouden kunnen gebruiken, speelde tot op heden geen rol. De daaruit voortvloeiende economie zou weliswaar worden opgeslorpt door de hoge kosten voor waterbehandeling, die een omgekeerde invloed zouden teweegbrengen.

TABEL VII - Produkten en materialen
(Waarde x 1.000 BF)

Jaar	Watermeters	Chemische produkten	Allerlei benodigdheden
1965	60.108	3.602	8.740
1970	57.519	niet vermeld	9.723
1975	63.740	12.162	9.714
1980	109.265	49.470	18.028
1985	212.166	91.850	64.502

TABEL VIII - Financiële lasten en verzekeringen
(Waarde x 1.000 BF)

Jaar	Financiële lasten (belastingen, huurprijzen, enz.)	Verzekeringen
1965	51.481	3.876
1970	111.190	7.382
1975	216.486	22.304
1980	299.575	31.894
1985	797.596	51.527

TABEL IX - Elektriciteitsenergie

Jaar	Verbruik x 1000 Kw/u	Verhoging	Kostprijs B.F.	Eenheidsprijs B.F./kwu	Verhoging
1965	89.063	-	86.984.000	0,97	-
1970	133.401	49,7 %	147.984.000	1,11	14,4 %
1975	176.859	32,5 %	303.956.000	1,71	54,0 %
1980	225.191	27,0 %	496.160.000	2,20	28,6 %
1985	245.647	9,0 %	828.381.000	3,37	53,1 %
Van 1965 tot 1985 :		275 %		2,40	257 %

In het algemeen wordt in ons land nog soms water geleverd dat niet beantwoordt aan de kwaliteitsnormen opgelegd door de wet ; afwijkingen voor verdere exploitatie werden aangevraagd. Het gehalte aan nitraten ingevolge infiltratie van meststoffen of industriële afval is steeds te hoog. Andere ongewenste elementen van organische oorsprong worden er soms aangetroffen. Het gehalte aan calcium is in het algemeen prohibitief. In de toekomst zal de samenstelling van het distributiewater moeten worden verbeterd door meer ingewikkelde dure behandelingen.

De toekomst zal uitwijzen in welke mate de prijs van het water deze last zal dragen, doch alles laat voorzien dat de verhoging merkbaar zal zijn, want er dient te worden voorzien in een versterking van de normen voor de bescherming van de menselijke gezondheid.

Regressiefactoren.

Paradoxaal wijst de statistiek van het Nationaal Instituut er op dat zekere uitgaven voor materiaal en in hoge mate onontbeerlijke werken mettertijd verminderd zijn. Dit was het geval voor zware uitrustingen, leidingen en constructies. Tabellen X, X bis en XI bewijzen zulks zeer duidelijk.

De oorzaak van deze vermindering is mijns inziens te wijten aan het feit dat de maatschappijen hun investeringen na 1975 in grote mate verminderden, niet alleen wegens geldelijk gebrek, doch eveneens omdat de produktie beter kon instaan voor de waterbehoeften van de bevolking en de industrie, trouwens in regressie. Terwijl er in 1965 nog enkele tientallen gemeenten niet over een waterdistributie konden beschikken, was zulks tien jaar later niet meer het geval, vermits bijna gans het land uitgerust was. Vandaar de vermindering van het gebruik van buisleidingen voor de netten.

Zekere oude netten, er zijn zelfs honderdjarige ..., vergen niettemin onderhoud en vervanging. Inderdaad, tabel X bis wijst erop dat de laatste jaren een verhoging werd geboekt in deze categorieën van materiaal. Voortaan zullen de eindelijk geregionaliseerde watervoorzieningsmaatschappijen hun verantwoordelijkheid dienen op te nemen om bij hun eigen administratie de onontbeerlijke fondsen te bekomen.

TABEL X - Leidingen, buizen
(in 1.000 tonnenmaat)

Jaar	Beton en eternit	Gietijzer	Staal	Lood	Allerlei (Plast.)	Totaal
1970	3.436	2.643	1.522	44	5.257	12.257
1975	2.729	1.641	3.744	32	3.096	11.242
1980	1.046	1.679	1.014	6	1.895	5.690

TABEL X bis - Leidingen, buizen
(in miljoenen B.F.)

Jaar	Beton en eternit	Gietijzer	Allerlei	Totaal	Vershil
1980	23	46	147	216	-
1981	21	34	125	180	- 15 %
1982	26	23	97	144	- 20 %
1983	23	16	125	134	- 7 %
1984	28	17	85	130	- 2 %
1985	19	20	87	126	- 3 %
1986	18	24	77	119	- 5 %
1987	19	36	94	149	+ 25 %

TABEL XI - Zware uitrustingen, constructies
(in miljoenen B.F.)

Jaar	Constructies en zware uitrustingen	Vershil
1965	377	-
1970	329	- 13 %
1975	1.137	+ 345 %
1980	600	+ 190 %
1985	492	- 22 %

Financiering.

We legden bijzonder de nadruk op het feit dat de investeringen voor distributie van het water, min of meer volgens het geval, door de openbare diensten werden gefinancierd. In dat opzicht dient elke maatschappij als een speciaal geval aanschouwd, vermits zekere maatschappijen met hun eigen fondsen de investeringen financieren, met als gevolg de onvermijdelijke weerslag op de verkoopprijs. Het grote verschil in prijzen is daarvan het belangrijkste gevolg, hoewel de cliënteel door haar verspreide woningen zelf de meer of min voordelige voorwaarden scheidt met weerslag op de verkoopprijs van het water.

In tabel XII worden de subsidies buiten beschouwing gelaten. Zij betreft de onderschrijvingen of leningen en het deel geïnvesteerd door watervoorzieningsmaatschappijen vanaf hun beschikbare fondsen. De hoge rentevoet tijdens de periode 1970-1980 ontmoedigden nieuwe investeringen, te meer daar de waterverdelers geen enkele reden meer hadden om zich op unitaristische wijze te organiseren, want sedert 1976 waren ze geregionaliseerd.

TABEL XII - Financiering
(in miljoenen B.F.)

Jaar	Eigen fondsen	Verschil	Andere fondsen	Verschil
1965	160	-	530	-
1970	261	+ 63 %	1.189	+ 272 %
1975	360	- 38 %	3.409	+ 287 %
1980	1.080	+ 300 %	2.274	- 33 %
1985	615	- 57 %	2.493	+ 9 %

De toename van 1970 tot 1975 betreft aan gang zijnde werken die om het even welke prijs dienden voortgezet en wier verwezenlijking bijzonder goede resultaten opleverden. Tabel XIII betreffende de Nationale Maatschappij der Waterleidingen toont dit aan.

TABEL XIII - Resultaten van de jaarbalans van de N.M.D.W.
(in miljoenen B.F.)

Jaar	Ontvangsten	Uitgaven	Nettowinst
1977	3.047,5	2.481,6	566,1
1978	3.216,7	2.620,9	545,8
1979	3.599,8	2.976,8	623,0
1980	3.724,6	3.081,4	643,2
1981	3.752,2	3.254,0	498,2
1982	3.893,0	3.276,3	616,7
1983	4.295,5	3.399,2	896,3
1984	5.058,5	3.511,4	1.547,1
1985	5.661,4	3.547,1	2.114,3
Verhoging	+ 85,7	+ 43 %	+ 373 %

Volgens deze tabel komt men tot de conclusie dat het beheer van een waterleidingsdienst op een gunstige manier kan worden gevoerd, op voorwaarde dat ontvangsten en uitgaven in evenwicht gehouden worden. Zowel de ene als de andere mogen nochtans niet onder dwang staan, zoals helaas dikwijls het geval is tijdens de prijsstop, de beperking tot aanwerving en de arbitraire keuze betreffende zekere investeringen. De watervoorzieningsdiensten hebben bijzonder veel interesse voor de strijd tegen de verontreiniging, maar mogen zij daarom beschouwd worden als verantwoordelijk en rekenplichtig voor de prijs om de verontreiniging tegen te gaan? We zijn de mening toegedaan dat het hier twee verschillende aangelegenheden betreft, die afzonderlijk moeten worden behandeld, zoniet loopt men gevaar geen enkele oplossing te vinden voor deze twee problemen.

De verontreiniging door het huishoudelijk verbruik is zeer gering ten overstaan van deze veroorzaakt door de landbouw en de nijverheid. Indien de last van de strijd tegen de verontreiniging verbonden wordt aan een bijkomstige prijs van het distributiewater, mag er vaarwel worden gezegd aan de verdunning van de huisafvalprodukten in het huishoudelijk water waarvan men het verbruik maximaal zal beperken.

We drukken ten andere de wens uit dat de prijs betaald door de verbruiker, deze zou zijn van de kostprijs bij de produktie en de distributie met inbegrip van de zuivering van het water afgenomen in rivieren en bronnen. Op dit niveau zal de verbruiker de waterzuivering impliciet betalen en indien hij verplicht wordt het water duurder te betalen door er de kostprijs voor het zuiveren van het verbruikte water aan toe te voegen, zal hij dit laatste twee maal betalen, terwijl hij voor minstens 80 % niet verantwoordelijk gesteld kan worden.

De strijd tegen de waterverspilling is een belangrijke opdracht die reeds in ons land vruchten droeg, aangezien het individueel verbruik niet bijzonder steeg en gematigd bleef. Deze weg dient in ieder geval gevolgd en op voorwaarde dat we over rein water beschikken bij het vertrek van de behandeling, zullen we opnieuw bij machte zijn water in overvloed te hebben dank zij zijn recyclage en de strijd van de overheid tegen de industriële en landbouwverontreiniging.

Tervuren, 20 februari 1990.

INFORMATIONS DE PRESSE

Association Internationale de la Sécurité Sociale.

A l'heure actuelle, toutes les données existantes montrent que la sécurité des populations ne peut être améliorée de manière appréciable que si les activités de prévention ne se limitent pas au seul secteur professionnel. La fréquence des accidents est beaucoup plus élevée dans le secteur privé que dans le secteur professionnel, et elle accuse une tendance importante à la hausse. De récentes enquêtes commanditées par l'AISS ont montré que sur 100 accidents mortels dans le monde, 7 surviennent sur le lieu de travail, 37 sur la route et 56 dans la sphère domestique (maison, loisirs, sports).

L'Association internationale de la sécurité sociale qui est très active en matière de prévention, a donc estimé qu'il était urgent de tout mettre en oeuvre pour que le citoyen soit aussi bien protégé que le travailleur. L'AISS dispose de 7 comités de prévention des accidents du travail dans différents secteurs de l'industrie et de l'agriculture, de 2 comités s'occupant des techniques d'information et de recherche, ainsi que d'un groupe de travail qui consacre ses travaux aux équipements de protection individuels. Mais pour mieux former le grand public et l'éduquer en matière de prévention dans tous les domaines d'activité de l'homme, elle a décidé la constitution d'un dixième comité intitulé "Éducation et formation à la prévention".

Rares en effet sont les pays où une action commune a déjà été entreprise en faveur de la promotion de la sécurité dans toutes les circonstances de la vie. La très vaste expérience acquise dans le domaine de la prévention des risques professionnels doit être mise à profit pour améliorer la sécurité dans la vie privée. Concrètement, il s'agit de prévenir les accidents de la route, les accidents de sport, les accidents survenant dans les établissements scolaires, les accidents de bricolage, les chutes sur la voie publique ou à domicile, les accidents dus à l'utilisation d'appareils ménagers, etc. en s'inspirant des expériences acquises sur les lieux de travail.

Aussi le nouveau comité a-t-il reçu comme mission de promouvoir les actions d'éducation, de formation et d'enseignement de la prévention et de la sécurité, afin de rendre le public plus conscient des risques, plus motivé à assurer sa propre sécurité et celle des autres, davantage capable de détecter, d'évaluer, d'analyser, d'anticiper et de prévenir les risques.

Le Comité doit être un lieu de rencontres, de réflexions, d'échanges et d'études sur la pédagogie de la sécurité pour tous les acteurs de la prévention au-delà des cloisonnements institutionnels, scientifiques et politiques.

Le Comité a déjà mis sur pied 4 groupes de réflexion : l'un centré sur l'éducation des jeunes, le second sur la formation des décideurs, le troisième sur la formation des experts et le quatrième, enfin, de structure horizontale, sera chargé de définir les principes généraux de l'éducation et de la formation à la sécurité.

Près d'une centaine d'experts de tous les pays ont manifesté leur intention de participer aux travaux du Comité, ces derniers étant suivis attentivement par la Commission des Communautés Européennes.

Le Secrétariat du Comité est assuré par la

Caisse régionale d'assurance maladie d'Ile-de-France
Service prévention
17/19 place de l'Argonne
75019 Paris
(FRANCE).
Tél.: (1) 40 05 38 02 - Télécopie (1) 40 34 39 73.

Les comités de prévention de l'Association internationale de la sécurité sociale sont coordonnés par la Commission permanente de prévention des risques professionnels de l'AISS, qui regroupe des experts mondiaux en matière de sécurité du travail.

Depuis 1955, la Commission organise des Congrès mondiaux tous les trois ans (dont le plus récent a regroupé trois mille experts, à Hambourg, en 1990) en coopération avec le Bureau international du Travail et les organisations membres de l'AISS du pays où a lieu le Congrès.

* * *

XIIIe COLLOQUE INTERNATIONAL
DE PREVENTION DES ACCIDENTS DU TRAVAIL
ET DES MALADIES PROFESSIONNELLES.

THEME DU COLLOQUE

SECURITE ET SANTE
DANS LA CONSTRUCTION :
DU PROJET A L'EXECUTION.

Le XIIIe Colloque International
pour la Prévention des Accidents
du Travail et des Maladies
Professionnelles sera organisé
du 16 au 18 septembre 1991
dans la salle Albert 1er
du Palais des Congrès,
Mont des Arts à Bruxelles.

BUREAU
INTERNATIONAL
DU TRAVAIL

ASSOCIATION
INTERNATIONALE
DE LA SECURITE
SOCIALE

Communiqué

XIIIe CONGRES MONDIAL SUR LA SECURITE ET LA SANTE AU TRAVAIL

Le XIIIe Congrès mondial sur la sécurité et la santé au travail se déroulera à New Delhi - capitale de l'Inde - du 4 au 8 avril 1993.

Le Congrès de 1993 est organisé conjointement par le Conseil national de la Sécurité de l'Inde et le Ministère du travail de ce pays en collaboration avec l'Association internationale de la Sécurité Sociale (AISS) et le Bureau international du Travail (BIT).

Les Congrès mondiaux précédents ont eu lieu à Rome en 1955, Bruxelles en 1958, Paris en 1961, Londres en 1964, Zagreb en 1967, Vienne en 1971, Dublin en 1974, Bucarest en 1977, Amsterdam en 1980, Ottawa en 1983, Stockholm en 1987 et Hambourg en 1990.

Comme les précédents, le prochain Congrès mondial BIT/AISS à New Delhi sera un forum qui permettra l'échange d'expériences et de points de vue sur les tendances et politiques en matière de sécurité et de santé au travail. Il est destiné aux ingénieurs de sécurité, aux médecins du travail, aux directeurs des services du personnel et aux représentants des travailleurs, aux inspecteurs du travail, aux hauts fonctionnaires de la prévention, aux scientifiques et directeurs d'organismes de sécurité sociale.

Pour toute information complémentaire, contacter:

**XIIIe Congrès Mondial
sur la Sécurité et la Santé au Travail
c/o National Safety Council
PO BOX 26754
Sion, Bombay 400 022
Inde
Tél: 407-3285; 407-3694; 409-1285
Fax: + 91-22-525-657
Télex: 011-74577 CLI-IN
Télegr: NASACIL**

Des informations détaillées sur le Congrès seront données dans l'ANNONCE que fera paraître le Comité national d'Organisation au printemps 1991.

BIT
CH-1211 GENEVE 22
Suisse
Fax: + 41-22-798-8685.

AISS
CH-1211 GENEVE 22
Suisse
Fax: + 41-22-798-6385

Publication
de l'Administration des Mines

Publikatie
van de Administratie der Mijnen

Editions - Abonnements
Publicité

Uitgeverij - Abonnements
Advertenties

Direction - Rédaction
Administration des Mines
B - 1040 Bruxelles, rue De Mot, 30

Directie - Redactie
Administratie van het Mijnwezen
Tel : 02/233.66.69
233.61.11.

Les articles publiés dans cette revue n'engagent que la responsabilité de leurs auteurs et paraissent dans la langue choisie par ces derniers.

De artikels gepubliceerd in dit tijdschrift verschijnen onder de verantwoordelijkheid van hun auteurs en in de door hen gekozen taal.

Reproduction, adaptation et traduction autorisées en citant le titre de la Revue, la date et l'auteur.

Reproductie, bewerking en vertaling toegelaten met aanhaling van het Tijdschrift, de datum en de auteur.

SOMMAIRE

INHOUD

Quatrième trimestre 1990

Vierde trimester 1990

L. RZONZEF : Statistiques des accidents survenus au cours de 1989 dans les mines de houille et dans les autres établissements surveillés par l'Administration des Mines. Statistiek van de ongevallen in de kolenmijnen en in de andere inrichtingen onder het toezicht van de Administratie van het Mijnwezen in 1989	195
L. RZONZEF : Aspects techniques de l'exploitation charbonnière belge en 1989 Technische kenmerken van de Belgische steenkolenontginning in 1989	215
L. RZONZEF : Statistique économique des industries extractives et métallurgiques Année 1989. Economische statistiek van de extractieve nijverheden en de metaalnijverheid - Jaar 1989.....	269
Table alphabétique des auteurs. Année 1990. Alfabetische tabel van de auteurs. Jaar 1990.....	289